

БОРБА ПРОТИВ ТЕРОРИЗМА

ПРЕВЕНЦИЈА ИСПРЕД

Пише проф. др Милан МИЈАЛКОВСКИ

Случајеви исламистичког тероризма у Москви, Паризу, Авганистану, Либији, Индонезији... у првој половини маја ове године поново указују на потребу новог промишљања стратегија за рано упозорење о терористичким делатностима како би их учинили видљивим. Наиме, неопходно је ургентно усвајање националних противтерористичких стратегија држава, попут анти-вирусног програма у медицини, чију суштину одражава став: ефикасан је онај ко упозорава на долазећи вирус, а не онај ко га тражи када се развије, јер тада неминовно настапа последица мања или већа.

Основано је тврдити да врховни менаџмент највећег броја држава савременог света има потребно знање за усвајање противтерористичке стратегије којом ће спречавати појаву и ескалацију тероризма. Насупрот томе, наци-

Многи стручњаци основано сматрају да су медијске активности такозване Исламске државе биле ефективније од њених борбених активности на терену

оналне противтерористичке праксе често указују на одсуство политичке воље за таквом стратегијом или сазнање о томе да није могућа њена примена, чиме се понекад легитимише противтерористичка немоћ државе. Закључак је једноставан: тероризам исламиста има перспективу, а за ваљану расправу о констатованом довољно је имати у виду поменуте терористичке акте у Москви и Паризу.

Руски и француски одговор

Безбедносне службе Руске Федерације ухапсиле су 8. маја неколико група терориста које су припремале експлозије током марша Бесмртног пука у Москви на Дан победе над фашизмом. С тим у вези, руски званичник из-

јавио је да је 20 ухапшених припадника терористичких група припремило оружје и у Москву дошло из места Нови Уренгој у Сибиру, те да су финансирани из Турске, додајући да су руске специјалне службе од 21. до 24. априла елиминисале 26 терориста.

Француз Хасан Азимов (21), пореклом из Чеченије (до био је француско држављанство 2010. заједно са својом мајком), узвикујући „Алаху екбер” ножем је убио једну и повредио четири особе у центру Париза 12 маја. Полиција га је убила, а неименовани званичник француског правосуђа изјавио је да нападач није раније хапшен, али да јесте био на листи особа под надзором због потенцијалног радикализма. У међувремену, такозвана Исламска држава (ИД) преузела је одговорност за напад, односно новинска агенција „Амак” блиска ИД објавила је да је осумњичени нападач из Париза „један од њихових војника”, који је извео напад јер се одазвао позиву ИД упућеном присталицама да нападају чланице војне коалиције предвођене САД која протерује екстремисте из Ирака и Сирије.

Поменути случајеви указују на евидентну руску превентивну и француску реактивну ефикасност у заштити националних вредности од терористичке претње. С друге стране, упозоравају на недовољну ефикасност њихових противтерористичких стратегија у спречавању исламиста да „производе” терористе. Заправо, многи имају противтерористичке стратегије које су фокусиране на борбу са „готовим” терористима, који губљење живота (добровољно – самоубилачким нападом или у размени ватре с полицијом) приликом извршења напада сматрају најзвишенијим чином поштовања и посвећивања Богу и вери.

РЕАКЦИЈЕ

Тако, на пример, исламиста Калил Калилов (22), узвикујући „Алаху акбар”, из ловачке пушке убио је пет жена и ранио још пет особа испред православне цркве у граду Кизљар у Дагестану (Руска Федерација) 19. фебруара ове године. Полиција је убила нападача, а ИД је преузела одговорност за напад саопштењем: „Војник калифата побио је невернике у Русији”.

Француз мароканског порекла Редуан Лакдим (26) уле-тео је око 11 сати 23. марта ове године у супермаркет у граду Треб (Француска) и, узвикујући „Алаху екбер, побићу вас све”, убио три особе и узео таоце, који су акцијом полиције ослобођени после пет сати. Током талачке кризе Лакдим је захтевао ослобађање из затвора Салаха Абдеслама, који је био вођа терористичког напада у Паризу пре две године када је убијено 130 људи. Полиција је убила нападача, ИД је преузела одговорност за напад, а француске власти саопшtile су да је нападач био познат полицији као дилер дроге и ситни криминалац за којег до тог тренутка није било података да је радикализован у тврдокорног исламисту.

Терористи под лупом

Реално је претпоставити да специјалне службе сваке функционалне државе савременог света имају регистрован број радикализованих исламиста – потенцијалних терориста који прете националној безбедности и да о томе информишу врховни менаџмент матичне државе. Све њих оперативно надзиру с циљем да их осујете да изведу планиране нападе и у том смислу показују различиту успешност. Наравно, у реализацији тог задатка остварују неопходну сарадњу са специјалним службама савезничких и других држава. У вези са огромним димензијама проблема поменимо да је Француска регистровала више од 78.000 људи као лица која представљају опасност по безбедност у бази података коју користе европске полицијске службе. Током 2017. године више од 1.340.000 људи било је означено као предмет тајних међународних провера због бојазни да представљају безбедносну претњу, а шеф француске обавештајне службе изјавио је крајем прошле године да је под присмотром 4.000 осумњичених екстремиста.

Независно од мотивисаности и способности специјалних служби било које државе, обавештајно-оперативно надзирање великог броја потенцијалних „шехида” представља веома ризичан задатак, односно скопчан је са изненадним нападима терориста. Зато, упутније је да се систем националне безбедности државе тежишно и приоритетно ангажује на спречавању исламиста да „производе” терористе и дерадикализацији постојећих терориста. Применом такве стратегије може створити услове да буде занемарљив број обавештајно-оперативно надзираних терориста и тиме смањити извођење терористичких напада. Уколико све државе прихвате такву рано упозоравајућу противтерористичку стратегију, садашњи глобални исламистички тероризам неће имати перспективу.

Крајњи циљ исламистичких терориста треба да представља кључно полазиште у осмишљавању нове националне противтерористичке стратегије државе. Наиме, самопрокламовани крајњи циљ исламиста или цихадиста јесте мобилизација муслиманске заједнице ради успостављања исламске „умме“, односно стварање новог калифата читавог исламског света, којег исламистички терористи сматрају идеалним обликом власти. Познати вођа исламистичких терориста Абу Мусаб Ал Заркави, у интервјуу који је дао 2006, овако је објаснио дотични циљ: „...Ми се боримо Алаховим начином, све док његов закон не буде остварен, а први корак на том путу јесте истребљивање непријатеља, затим успостављање Исламске државе, а онда крећемо у освајање муслиманских земаља, да повратимо оно што је наше, затим да се боримо против кафара (kuffar – неверника) док не прихвате један од три корака... то је наш политички циљ”.

Кључна недоумица или питање које се намеће јесте: Ко треба да буде главни носилац борбе ради спречавања исламиста у свету да „производе“ терористе – национална држава или међународна заједница? Одговарајући одговор вероватно би гласио – национална држава мора бити главни носилац те борбе на својој територији и не сме да повлађује исламистичком тероризму на територији других држава. Свако одступање од таквог захтева доприноси исламистима да регрутују нове контингенте терориста, поготово када им се допусти да имају своју територију (физичку базу – мини калифат) на којој репрезентују пројектовани калифат читаве „умме“.

Најсвежија таква физичка база била је такозвана Исламска држава (пре ње то су били Авганистан, Босна и Косово) на деловима територије Ирака и Сирије, чије је трајање (2014–2017) омогућило регрутовање и борбено ангажовање више десетина хиљада исламистичких терориста из више од стотинак држава. Многи стручњаци осно-

вано сматрају да су медијске активности ИД биле ефективније од њених борбених активности на терену. Наиме, такозвана Исламска држава је посредством медија до 2016. године позивала (мобилисала) исламисте широм света да дођу на територију коју је контролисала и боре се за њено ширење (око 800 људи са западног Балкана борили се на страни такозване ИД у Сирији и Ираку), а потом (2017) их је стимулисала да се врате у матичне и друге државе и наставе да се боре за прокламоване циљеве.

Медији – моћан алат

Недовољну кредибилност садашњих националних стратегија држава у борби против исламиста потврђују бројни примери, а карактеристични су систематски смртоносни терористички напади у многим државама. На пример, директор Европола Роб Вајнрајт је на отварању састанка Европола у Софији (19. марта 2018) рекао да се око 30.000

потенцијалних терориста налази у Европи. Поменута цифра, између осталог, указује на то да европске државе нису успеле да заштите око 30 милиона муслимана (примарна циљна група исламиста у Европи) од исламиста. Последице тога је њихова садашња заокупљеност обавештајно-оперативним надзирањем 30.000 „ходајућих бомби“, чији број ће се несумњиво повећавати уколико не буде спречена даља „производња“. Свака држава на специфичан начин чини напоре ради ефикасног спречавања исламиста да шире своје насилничке делатности и, наравно, свака држава постиже различити успех. Дакле, у току је позамашна противтерористичка операција.

Директор Исламске заједнице Кине Јанг Феминг упутио је марта ове године позив муслиманима у тој земљи да се одупру исламизацији: „Поједине џамије изграђене су тако да слепо копирају стране моделе. У неким областима, концепт халала постао је уобичајен и религија се меша у световни живот. Поједини људи много пазе на религиозна правила, а много мање на државни закон, знају шта је бити верник, али не и шта значи бити грађанин.

Свакако морамо бити у високом стању приправности“, рекао је Јанг, а пренео „Ројтерс“.

Крајем марта ове године, у заједничкој акцији више држава Европе и Северне Америке полиција је запленила сервере и податке пропагандних сервиса такозване Исламске државе. На удару су се нашле и новинска агенција „Амак“ блиска ИД, „Бајан радио“ и сајтови „Халуму“ и „Нашер“. С тим у вези, Европол је саопштио да је „операција нанела велики ударац капацитетима такозване Исламске државе да шире онлајн пропаганду и радикализују младе људе у Европи, пренео је „Асошијетед прес“.

Несумњиво, реч је о теорији и пракси која циља у саму срж проблема – онемогућавање исламиста да „производе“ терористе. Истрајавањем на том путу резултоваће томе да у догледно време само понекад чујемо саопштења влада држава у којима осуђују терористичке нападе исламиста, квалификујући их као „гнусни напад“, „варварски чин“ и слично, као и поруке да неће устукнути пред „непријатељима слободе и демократије“, које смо чули после терористичког напада у Паризу, 12. маја ове године. ■